

Ärende: VN/33836/2025

Utkast till regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lag om tillsyn över social- och hälsovården och 6 § i lag om Enheten för utredning av grå ekonomi

Lausunnonantajan lausunto

Lämna kommentarer om den föreslagna ändringen i 1 § i tillsynslagen och dess konsekvenser (tillsyn över kommunernas organiseringsuppgifter inom främjande av hälsa och välfärd)

Som riksomfattande expertorganisation för psykisk hälsa på svenska i Finland, med särskilt fokus på den svenskspråkiga dubbelminoriteten – personer med erfarenheter av psykisk ohälsa och deras närstående – vill Psykosociala förbundet framföra följande synpunkter och samtidigt tacka för möjligheten att lämna utlåtande i detta ärende.

Psykosociala förbundet arbetar för att främja psykisk hälsa, delaktighet och jämlik tillgång till tjänster på svenska. Inom vår verksamhet ser vi dagligen betydelsen av fungerande servicekedjor, hög kvalitet inom social- och hälsovården samt ett starkt samarbete mellan myndigheter, välfärdsområden, kommuner och civilsamhället. Våra synpunkter utgår från såväl erfarenheter från fältet som från ett långsiktigt arbete för klient- och patientsäkerhet, kontinuitet och människocentrerade tjänster.

Vi ser med oro på att det fortfarande råder oklarheter kring ansvarsfördelningen mellan kommunerna och välfärdsområdena – vilka uppgifter som hör till respektive aktör, vilka som utgör gemensamma gränssnitt och vilka faktorer som faktiskt främjar ett genuint samarbete. Vi efterlyser en diskussion om hur man säkerställer att frågor som rör psykisk hälsa på ett faktiskt och konkret sätt inkluderas inom alla förvaltningsområden och på alla beslutsnivåer. Vi ser också ett behov av att tydliggöra hur den så kallade HYTE-koefficienten kan stärka kommunernas incitament att aktivt arbeta med den viktiga uppgiften att främja hälsa och välfärd. Vi vill understryka behovet av att ytterligare stärka samarbetet mellan kommunerna och välfärdsområdena. Det behövs gemensamma målsättningar, strukturer och incitament som stöder ett långsiktigt samarbete. Detta är särskilt viktigt för att skapa fungerande servicekedjor och för att säkerställa att den verksamhet som erbjuds av organisationer och föreningar kan integreras på ett ändamålsenligt sätt i helheten. Utan ett

gemensamt utvecklingsarbete riskerar tjänsterna att fragmenteras och möjligheterna till förebyggande arbete att försvagas.

För personer med psykisk ohälsa och deras närstående är fungerande samarbete mellan olika aktörer av särskild betydelse. Brister i samordningen mellan kommuner, välfärdsområden och tredje sektorn riskerar att leda till avbrott i stöd och service, vilket kan få långtgående konsekvenser för individens återhämtning, delaktighet och livskvalitet. Därför bör strukturer som främjar samverkan och gemensamt ansvarstagande stärkas ytterligare.

Därtill vill vi lyfta fram frågan om tillsynens roll i detta arbete. I vilken utsträckning bidrar tillsynen till att stärka det hälsofrämjande arbetet, och vems ansvar är det att avsätta tillräckliga resurser för tillsynen? Vi vill även betona vikten av att målgruppen och personer med egen erfarenhet ges möjlighet att delta i tillsynsprocesserna och i utvecklingen av dessa – i alla skeden av processen.

Psykosociala förbundet anser att tillsynen inom social- och hälsovården, inklusive arbetet med att främja hälsa och välfärd, ska vara ändamålsenlig, riskbaserad och effektiv. Målet att minska den administrativa bördan är förståeligt, men får inte leda till att kvaliteten på tillsynen, transparensen eller klient- och patientsäkerheten försvagas.

Om en minskning av rapporteringsskyldigheterna motiveras med att nuvarande processer är tidskrävande, manuella eller administrativt belastande, bör den primära åtgärden vara att utveckla verktyg, informationssystem och processer för rapportering. Utmaningar i administrationen bör inte lösas genom att sänka kraven på uppföljning, tillsyn eller dokumentation. Digitalisering och bättre stödssystem ska användas för att stärka kvaliteten, inte för att motivera en lägre ambitionsnivå.

Vi instämmer också i den reflektion som framförts av Synförbundet, tidigare Förbundet Finlands Svenska Synskadade: "Det står att inte en enskild klientgrupp ska bestämma om enheten ska klassas som en enhet för produktion av särskilt krävande socialservice, utan betydande är vad enhetens huvudsakliga tjänsteproducerande uppgift och syfte är (klienter med särskilda stödbehov eller åtgärder som begränsar självbestämmanderätten)."

Därtill vill vi lyfta fram följande frågor: Om ett välfärdsområde exempelvis väljer att omorganisera sina boendeservicetjänster till en verksamhetsform som omfattas av aktiebolagslagstiftningen, vilka konsekvenser får detta för verksamhetens transparens, beslutsfattande och tillsyn? Om samma servicehelhet dessutom omfattar olika former av tjänster som tex ges i hemmet, vilka konsekvenser får detta för uppföljningen av kvalitet och resurser samt för de människor som omfattas av servicen?

Psykosociala förbundet välkomnar förslaget att även hyrd arbetskraft ska omfattas av skyldigheten att utreda brottslig bakgrund. Klienters och patients säkerhet ska tryggas oberoende av anställningsform, och regleringen bör behandla olika personalgrupper på ett likvärdigt sätt.

Psykosociala förbundet vill samtidigt lyfta fram att bedömningen av aktörer inte enbart bör fokusera på formell lämplighet. Minst lika viktigt är att säkerställa verksamhetsförmåga – det vill säga den faktiska kapaciteten att erbjuda trygga, högklassiga och lagenliga tjänster. Transparens i verksamheten är en central del av god förvaltning och bidrar till att stärka människors förtroende och känsla av trygghet.

Psykosociala förbundet anser att Kund- och patientsäkerhetscentrets arbete har en viktig nationell betydelse. För att stärka säkerhetskulturen inom social- och hälsovården vore det önskvärt att samtliga utbildningsanordnare inom sektorn förbinder sig till ett aktivt samarbete med centret. Säkerhetstänkande, kvalitetsutveckling och evidensbaserade arbetssätt bör vara en naturlig del av utbildningen redan från början.

Slutligen vill Psykosociala förbundet påminna om att språkutbildning inte enbart handlar om att lära sig ett språk. Språk är också bärare av kultur, värderingar, normer och sätt att möta människor. Inom social- och hälsovården är förståelsen för dessa dimensioner en viktig förutsättning för jämlika, trygga och högklassiga tjänster samt för ett respektfullt bemötande av klienter och patienter, deras anhöriga och hela arbetsgemenskapen.

Lämna kommentarer om den föreslagna ändringen i 4 § i tillsynslagen och dess konsekvenser (definition av tjänsteenhet för krävande socialvård)

-

Lämna kommentarer om de föreslagna ändringarna i 9 § och 24 § 1 mom. i tillsynslagen och deras konsekvenser (tjänsteproducentens skyldighet att se till att personalen har tillbörliga språkkunskaper)

-

Lämna kommentarer om de föreslagna ändringarna i 18 § i tillsynslagen och 6 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi och deras konsekvenser (begäran om och utarbetande av en fullgöranderapport)

-

Lämna kommentarer om de föreslagna 2 och 3 mom. i 24 § i tillsynslagen och deras konsekvenser (rätt till information och inspektion som hänför sig till tjänsteinordnarens egenkontroll och tillsyn över vård utom hemmet inom barnskyddet)

-

Lämna kommentarer om de föreslagna ändringarna i 26 § och 27 § i tillsynslagen och deras konsekvenser (rapportering om egenkontroll)

-

Lämna kommentarer om

-

Lämna kommentarer om de föreslagna ändringarna i 45 § i tillsynslagen (rätt till information som hänför sig till myndighetstillsyn)

-

Lämna kommentarer om bestämmelserna om i 47 a § om Österbottens välfärdsområdes uppgifter i egenskap av nationell sakkunnigmyndighet i fråga om klient- och patientsäkerhet samt om styrningen och finansieringen av välfärdsområdet i detta syfte

-

Lämna kommentarer om förlängningen av giltighetstiden för de temporära bestämmelserna och övergångsperioden för de offentliga tjänsteproducenterna samt de konsekvenser som följer av det

-

Övriga kommentarer om utkastet

-

Nummelin Petra
Psykosociala förbundet rf